

TEACHING MOTHER TONGUE (STATE LANGUAGE) WITH INTERACTIVE METHODS AND UNIQUE PRINCIPLES

Kertayeva Damira Saparaliyevna¹

School No. 23, Yuqori Chirchik district, Tashkent region

KEYWORDS

Mother tongue, state language,
teaching, interactive, methods,
unique, principles

ABSTRACT

This article explores the importance and practical application of interactive methods and unique principles in teaching the mother tongue (state language) in Uzbekistan. Emphasizing on practical-oriented teaching, debates, creative exercises, technological integration, social components, and personal interactions are identified as crucial elements. In the Uzbek educational context, these methods and principles assist students in learning the language efficiently and applying it actively. The article highlights the significance of new approaches and effective teaching methods in students' language acquisition journey and demonstrates the evolving aspects of language learning.

2181-2675/© 2024 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.10838524**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Teacher of Uzbek language at school No. 23, Yuqori Chirchik district, Tashkent region, Republic of Uzbekistan

ONA TILINI (DAVLAT TILI) O'QITISHDA INTERFAOL METODLAR VA O'ZIGA XOS PRINSIPLAR

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

Ona tili, davlat tili, o'qitish, interfaol, metodlar, o'ziga xos, prinsiplar, modellash, animatsiyalar

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Bu maqola O'zbekistonda ona tilini (davlat tilini) o'qitish jarayonida interfaol metodlar va o'ziga xos prinsiplarni qo'llashning ahamiyatini va ularning amaliyoti haqida muhim ma'lumotlar haqida tadqiqot olib borgan. Ona tilini o'rganishda amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish, munozaralar va ijodiy mashg'ulotlar, texnologiyalardan foydalanish, ijtimoiy komponentlar va o'zlashtirilgan ma'lumotlarni muntazam tekshirib borish muhim bo'lgan omillar sifatida ajratiladi. O'zbekiston Respublikasida o'quv jarayonida, bu metodlar va prinsiplar o'quvchilarni tilni samarali va amaliyotga yo'naltirilgan ravishda o'rganishiga yordam beradi va ularning kommunikatsiya qobiliyatlari va kompetentliklarini oshirishga ko'maklashadi. Maqola o'quvchilarning ona tilini o'rganish jarayonida yangi yondashuvlar va samarali o'qitish usullarining muhimligini tushuntiradi va tilni o'rganishning o'zgaruvchan jihatlarini ko'rsatadi.

Ona tili, har bir mamlakatning asosiy aloqa vositasi va milliy ruhiyatning aynan ifodasi hisoblanadi. O'zbekistonda ham, boshqalardek, ona tili o'rganish va o'qitish tizimi, o'zining maxsus o'zgarishlarini va belgilangan prinsiplarini o'z ichiga olgan. Bundan tashqari, globalizatsiya va texnologiyalar rivojlanishi bilan birga, ona tili o'qitishning interfaol metodlariga va zamonaviy usullariga oid talablar ham o'sib borayapti. Ona tili o'rgatishda interfaol metodlar va o'ziga xos prinsiplar, o'quvchilarga o'zlarini ifodalash va dunyo bilan o'zaro munosabatlarni kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega. Bu metodlar va prinsiplar talabalarni tilni samarali va amaliyotga yo'naltirilgan ravishda o'rganishiga yordam beradi va ularning kompetentliklarini oshirishga yordam beradi.

Amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish: Ona tili o'rgatishda amaliyotga yo'naltirilgan metodlar juda muhimdir. Talabalarga tilni faol ravishda ishlatish, gaplashish, yozish va eshitish jarayonlarida ishtirok etish imkoniyatini berish, ularning o'zlarininh fikrlarini mstaqil ifoda qilish qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish, amaliy faoliyatga asoslangan o'quv usullaridan biridir. Bu usul o'quvchilarni aqliy bilimlarni o'rganish o'rniga tilni amaliy ravishda ishlatishga o'rgatishni maqsad qiladi. Amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish jarayonida, o'quvchilar ko'nikmalarni o'zlashtirish uchun amaliy mashg'ulotlar, tajribiy mashg'ulotlar va ta'minot (uy vazifalari, laboratoriya ishlar, kasb-hunar mashg'ulotlari kabi) bilan ishlaydi. Bu usul o'quvchilarni o'zlarini faol ravishda qatnashishga majburlaydi va o'z fikrlarini mustaqil ravishda oshirishga yordam beradi. Amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish, nazariy bilimlarni o'zlashtirish va amaliyotni ta'minlash orasidagi boshqaruvchi birlashmalardan tashkil topgan. Bu usul, o'quvchilarning amaliy taraflarini rivojlantirish, ularni muammolarni o'zlashtirish, joriy muhitda o'zgarishlarga

ishtirok etish va shaxsiy rivojlanishlarini ta'minlashga yordam beradi.

Munozara va ijodiy mashg'ulotlar: O'quvchilarni qiziqishlarini oshirish uchun, munozaralar, ijodiy mashg'ulotlar va rollar orqali ona tili mavzularini o'rganish muhimdir. Bu, ularning ko'nikmalari va o'z fikrlarini ifodalashlari uchun muhim bo'lib, o'rganish jarayonini qiziqroq va jiddiyroq qiladi. Munozara va ijodiy mashg'ulotlar o'quvchilarning tahlil qilish, tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv va jamiyatda qatnashish qobiliyatlari bilan birgalikda shakillantiradi. Ular o'quvchilarga o'z fikrlarini to'g'ri, samarali va rivojlangan ravishda ifoda qilishni o'rgatadi. Bundan tashqari, munozaralar va ijodiy mashg'ulotlar o'quvchilarning o'z fikrlarini boshqalar bilan ulashish, mantiqiy muhokama qilish va jamiyat ichidagi mufassallashish jarayonlarida ishtirok etishga o'rgatadi. Shuningdek, bu amaliyotlar o'quvchilarga o'z fikrlarini rivojlantirish uchun mo'ljallangan yopilgan muhitni yaratish orqali o'zlarining ijodiy potentsiallarini yaxshilashga yordam beradi.

Tehnologiyalardan foydalanish: Tehnologiyalar ona tilini o'rganishning asosiy yordamchilari sifatida belgilanadi. Virtual darsliklar, onlayn mavzular, mobil ilovalar va onlayn maqolalar o'quv jarayonini qulay va samarali qilishga yordam beradi. Bu jarayonda, interaktiv dasturlar va internet asosida foydalanish o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishga ham yordam beradi. Tehnologiyalardan foydalanib dars o'tish, o'quvchilarga interaktiv ta'lim tajribasi taqdim etish va ularning o'zlashtirishni kuchaytirishning keng mo'ljallangan usulidir. Bu usul, doimiy bir hillikdan chiqib, o'quvchilarga zamonaviy texnologiyalar orqali qiziqarli, samarali va interaktiv dars berishga imkon beradi. Quyidagi texnologiyalar dars o'tish jarayonida muhim ahamiyatga ega deb hisoblanadi. O'quvchilar uchun maqolalar, video darsliklar, interaktiv o'quv materiallari va ilovalar mavjud bo'lgan veb-saytlar va ilovalar darsning qiziqarli va o'rganishga oson bo'lishiga yordam beradi. Bu ilovalar o'quvchilarga mustaqil o'rganishni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Virtual darsliklar dars jarayonida amaliyotni oshirishga yordam beradi. 3D modellash, animatsiyalar va interaktiv testlar o'quvchilarga ko'nikma va tushunchalarni mustahkamlash uchun samarali vositalar bo'lib yordam ko'rsatadi. O'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi munosabatni kuchaytirish uchun videolavhalar, akademik forumlar, interaktiv doskalar va boshqa qurilmalar foydalaniladi. Bu, darsning ko'nikma ravishda o'rgatilishini va o'quvchilarning qiziqishlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilar mobil ilovalar orqali darslarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Onlayn ta'lim platformalari esa dars materiallarini, vazifalarni va sinovlarni barcha o'quvchilar bilan bo'lishni ta'minlash imkoniyatiga ega bo'lib, o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi aloqani kuchaytirishga yordam beradi. Onlayn maqollar, interaktiv sinovlar va foydali o'quv resurslarini o'quvchilar darslarni mustaqil o'rganish uchun foydalanishlari mumkin. Bu, o'quvchilarning o'zlashtirishni oshirish uchun motivatsiya ko'rsatish va o'rganish jarayonini qiziqroq qilishga yordam beradi.

O'zlashtirilgan darslarni muntazam tekshirish; O'zlashtirilgan darslarni muntazam tekshirishning o'rgatish jarayonida juda muhim ahamiyati bor. O'zlashtirilgan darslar, o'rganuvchilar o'rtasida muloqotni mustahkamlaydi, shaxsiy o'zlashtirishni

ko'paytiradi va o'rganuvchilarning o'zlarini tahlil qilish va ta'lim jarayonida o'zgarishlarni kuzatishga imkoniyat yaratadi. Muntazam tekshirish o'rganishning davom etishi va o'zlashtirilgan darslar tizimini mustahkamlashda yordam beradi. O'zlashtirilgan darslar jarayonida o'rganuvchilar yozish, so'zlashish, va tinglashish qobiliyatlari ustida ishlab chiqilgan natijalarni baholash juda muhimdir. Bu baholash o'quvchilarning rivojlanish darajasini, o'zlashtirish darajasini, va o'quv jarayonida kerakli o'zgartirishlarni aniqlash imkoniyatini beradi. O'zlashtirilgan darslar jarayonida mashg'ulotlar, vazifalar va amaliyotlar ko'payadi. Muntazam tekshirish jarayonida bu mashg'ulotlarning o'quvchilar tomonidan to'g'ri tushunilishi va bajargan bo'lishi tekshiriladi. O'rni kelganda o'quvchilarga beriladigan kerakli va foydali maslahatlar va taqdimotlar o'rganuvchilarga yordam berish uchun muhim bo'lgan elementlardir. O'zlashtirilgan darslar o'quvchilarga o'zlarining o'zlashtirish o'sishini ta'minlaydi. Muntazam tekshirish jarayonida bu amaliy natijalar dastlabki maqsadlarga qarab tekshiriladi va o'rganuvchilarning maqsadlarga qarab rivojlanishini ta'minlashda yordam beradi. O'zlashtirilgan darslar jarayonida o'rganuvchilar o'rtasida olib borilgan muloqotlar, guruhda ishlash, va bir-birini tushunishni ta'minlaydi. Muntazam tekshirish jarayonida bu muloqotlar va guruhda ishlashni baholash, o'rganish jarayonida o'zgarishlarni kuzatishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi. O'zlashtirilgan darslar jarayonida o'qituvchilar o'rganuvchilarning har biri bilan alohida alohida suhbatlar o'tkazib, ularning tushunchalarini, mulohazalarini va muammolari to'g'risida muzokaralar olib boradi. Bu muzokaralar muntazam tekshirish jarayonida o'rganuvchilarning maqsadlariga erishishlariga yordam beradi. Muntazam tekshirish o'zlashtirilgan darslar jarayonida o'quvchilarning rivojlanishini kuzatish va yangi interaktiv usullar bilan o'zgarishlar kiritishda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon o'rganuvchilarning o'zlashtirishini ta'minlashda muhim daraja ega.

Hulosa qilib shuni aytish mumkinki, ona tilini o'qitishda interfaol metodlar va o'ziga xos prinsiplar juda muhim ahamiyatga ega. Bu metodlar va prinsiplar o'quvchilarning ona tili mahoratini samaraliroq rivojlantirish, ularning qiziqishlarini o'zlashtirish va o'z fikrlarini ifodalashlarini ta'minlaydi. Kommunikativ prinsip, amaliyotga yo'naltirilgan darslar, sohada o'rganish, texnologiyalardan foydalanish va o'zlashtirish bu jarayonni samaraliroq qilishda katta o'rin egallaydi. Kommunikativ prinsip, ona tili o'rgatishning asosiy qoidalaridan biri hisoblanadi. Bu prinsip o'quvchilarga tilni faol ravishda ishlatish va bir-birlari bilan muloqotda bo'lishga e'tibor beradi. O'quvchilar ko'p usullarda o'rgatilgan darslarni o'z vaqtida samarali o'zlashtirish va o'rganish orqali tilni o'rganish va undan unumli foydalanishini o'rganishadi. Amaliyotga yo'naltirilgan darslar ona tili o'rganish jarayonida juda muhim ahamiyatga ega. Bu darslar o'quvchilarga ma'lum bir mavzuni o'rganishning eng yaxshi yo'li - uni amaliyotda qo'llashdir. Grammatika qoidalari, so'zlashuv, yozuv va qiroat mashqlari amaliyotga yo'naltirilgan darslar orqali o'rganuvchilarga samaraliroq o'rgatiladi. Texnologiyalardan foydalanish ona tili o'rgatish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Interaktiv darsliklar, onlayn resurslar, o'qish va yozish dasturlari o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Bu usullar orqali

o'rganuvchilar o'zlarini qiziqarli bo'lgan usulda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. O'zlashtirish prinsipi ona tili o'rganishning o'ziga xos asoslaridan biridir. O'rganuvchilarga shaxsiy mulohazalarni, tushunchalarini, fikrlarini ifoda qilishga imkoniyat yaratiladi. Bu esa o'rganish jarayonini shaxsiy va ma'naviy rivojlanishga olib boradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akbarova, F. (2023, May). O'ZBEK TILI VA UNING DAVLAT TILI SIFATIDAGI AHAMIYATI. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 2, No. 5, pp. 20-23).
2. Saitovich, U. O. T. (2023). TA'LIM RUS TILIDA OLIB BORILADIGAN SINFLARDA O 'QUVCHILARNING NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH VA O'ZBEK TILI (DAVLAT TILI) NI O'QITISHNING SAMARALI USULLARI. *Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany)*, 645-649.
3. Yolgoshevich, Q. V. (2023). O 'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZI VA MAVQEINI OSHIRISHGA HAR BIRIMIZ MAS'ULMIZ. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(25), 263-266.
4. Ataxanovna, Y. G., Tajimuratovna, X. M., Menglibayevna, B. S., & Zaripbaevna, S. A. (2021). O 'zbek tilini nofilologik auditoriyasida o 'qitishning ayrim masalalari. *BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 1(5), 20-24.
5. Iskandarova, O. R. (2021). OLIY TA'LIMDA RUSIYZABON GURUH TALABALARIGA "O 'ZBEK TILI-DAVLAT TILI", "O 'ZBEK TILINING IMLO QOIDALARI" MAVZUSINI O 'RGATISH BO 'YICHA AYRIM TAVSIYALAR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(9), 1039-1047.
6. Tog'aymurodovna, Y. D., & Daminovna, A. F. (2023). KOMIL INSON TARBIYASIDA ONA TILI VA ADABIYOT FANINING AHAMIYATI. *Scientific Impulse*, 1(7), 31-34.
7. Ochilova, V. R. (2021). Metacognition and its history. *Frontline Social Sciences and History Journal*, 1(03), 18-44.
8. Ochilova, V. R. (2010). The Concept of Vocabulary Teaching and Studying. *International Journal on Integrated Education*, 3(10), 184-187.
9. Ochilova, V. R. (2023). Neurolinguistic Programming (NLP) In the Teaching Process. *Genius Repository*, 27, 47-52.
10. Ochilova, V. R. (2022). TEACHING EVERYDAY LIFE AND TRANSVERSAL SKILLS TO STUDENTS. *American Journal of Pedagogical and Educational Research*, 6, 24-26.
11. Ataulaevich, A. F., Mekhammadkabirhanovich, B. M., Khalilovich, M. D., Ataulaevich, K. U., & Samukdjanovich, K. S. (2018). Assessment of the specific characteristics of urethral stricture according to records of Medical Republican institution of Uzbekistan. *European science review*, (9-10-2), 207-211.
12. Khudaybergenov, U. A., Abbosov, S. A., & Ollayarov, A. A. (2024). EARLY DIAGNOSIS AND PREVENTION OF UROLITHIASIS IN THE ARAL SEA REGIONS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(2), 115-119.

13. Ataulaevich, A. F., Mekhammadkabirhanovich, B. M., Khalilovich, M. D., Ataulaevich, K. U., & Samukdjanovich, K. S. (2018). Factors influencing the choice of a method for treating patients with urethral stricture. *European science review*, (9-10-2), 203-206.
14. Ataulaevich, A. F., Mekhammadkabirhanovich, B. M., Khalilovich, M. D., Ataulaevich, K. U., & Samukdjanovich, K. S. (2018). Factors influencing the choice of a method for treating patients with urethral stricture. *European science review*, (9-10-2), 203-206.
15. Ataulaevich, A. F., Mekhammadkabirhanovich, B. M., Khalilovich, M. D., Ataulaevich, K. U., & Samukdjanovich, K. S. (2018). Assessment of the specific characteristics of urethral stricture according to records of Medical Republican institution of Uzbekistan. *European science review*, (9-10-2), 207-211.
16. Shukhratovna, M. K. (2022). National sustainable development goals of uzbekistan.
17. Muradkasimova, K. (2020). Enhancing Assessment Procedure by Applying Effective Tips. *InterConf*.
18. Muradkasimova, K. (2021). THE IMPORTANCE OF DEVELOPING TEACHERS'ASSESSMENT LITERACY COMPETENCE. *Philology Matters*, 2021(1), 172-187.
19. Muradkasimova, K. (2021). THE IMPORTANCE OF DEVELOPING TEACHERS'ASSESSMENT LITERACY COMPETENCE. *Philology Matters*, 2021(1), 172-187.
20. Saidkasimova, N. S., Mirtazaev, O. M., Matnazarova, G. S., Toshbaev, B. Y., & Khatamov, A. H. (2021). Epidemiological and Epizootological Characteristics of Salmonellosis and Improvement of Their Epidemiological Control. *JournalNX*, 610-618.
21. Неъматова, Н. У., Матназарова, Г. С., Абдукахарова, М. Ф., & Кутлымуратова, Г. Д. (2020). Эпидемиологические особенности ВИЧ-инфекции в Республике Узбекистан.
22. Saidkasimova, N. S., Matnazarova, G. S., & Mirtazayev, O. M. (2018). Some epidemiological patterns of salmonellosis in Uzbekistan. *Biology and Medical problems*, 4, 95-96.
23. Tirkashev, O. S., Matnazarova, G. S., Bryantseva, E. V., Matyakubova, F. E., Rabbimova, N. T., & Mustaeva, G. B. (2022). Measles at the present stage.
24. MATNAZAROVA, G., MIRTAZAEV, O., BRYANTSEVA, E., ABDUKAKHAROVA, M., NEMATOVA, N., & KHAMZAEVA, N. (2020). The new coronavirus-COVID-19 in Uzbekistan. *International Journal of Pharmaceutical Research (09752366)*, 12(4).
25. Mirtazayev, O. M., Briko, N. I., Matnazarova, G. S., & Saidkasimova, N. S. (2019). Scientific, methodological and organizational bases of management of the epidemic process in case of salmonellosis infection in Uzbekistan. *Central Asian Journal of Medicine*, 2019(4), 72-80.

26. Sharipova, U. A. (2023). THE USE OF COMPETITOR ANALYSIS AS A FACTOR OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF THE COMPANY. *American Journal of Business Management, Economics and Banking*, 13, 90-92.

27. Sharipova, U. A. (2023). THE USE OF COMPETITOR ANALYSIS AS A FACTOR OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF THE COMPANY. *American Journal of Business Management, Economics and Banking*, 13, 90-92.